

שאלות חזרה – מסכת בבא-קמא (פרק שמיני)

שאלות ארוכות

שאלה מס' 1

א. "עלו בו צמחים מחמת המכה ונסתרה המכה חייב לרפאותו **וחייב ליתן לו דמי שבתו**... ר' יהודה אומר אף מחמת המכה חייב לרפאותו **ואינו חייב ליתן לו דמי שבתו**" – למסקנת הגמרא, במה נחלקו חכמים ור' יהודה? (פה ע"א)

ב. צער, ריפוי, שבת, בושת – "שלא במקום נזק היכי משכחת להו?" [נא לענות רק על שנים מתוך "צער, ריפוי, שבת, בושת"] (פה ע"ב)

תשובה:

א. "דכולי עלמא מכה ניתנה לאגד ולא ניתנה לאגד יתירה ר' יהודה סבר כיון דלא ניתנה לאגד יתירה ריפוי דתנא ביה קרא מיחייב שבת דלא תנא ביה קרא לא מיחייב. ורבנן סברי כיון דתנא ביה קרא בריפוי אשבת נמי מיחייב דאיתקש לריפוי ור' יהודה סבר שבת לא מיחייב דמעטיה רחמנא רק ורבנן רק לשלא מחמת המכה הוא דאתא"

ב. "**צער** כדקתני צער כוואו בשפוד או במסמר ואפילו על צפורנו מקום שאינו עושה חבורה **ריפוי** דהוה כאיב ליה מידי וסליק ואייתי ליה סמא חריפא ואחווריה לבישריה דצריך לאותבי ליה סמא לאנקוטיה גוונא דבישריה **שבת** דהדקיה באינדרונא ובטליה **בושת** דרק ליה באפיה"

שאלה מס' 2

"בושת הכל לפי המבייש והמתבייש: מני מתניתין לא רבי מאיר ולא ר' יהודה אלא ר' שמעון היא דתנן וכולן רואין אותן כאילו הם בני חורין שירדו מנכסיהם שהן בני אברהם יצחק ויעקב דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר הגדול לפי גודלו והקטן לפי קטנו רבי שמעון אומר עשירים רואין אותן כאילו הם בני חורין שירדו מנכסיהם עניים כפחותין שבהן" (פו ע"א)

א. מדוע לא ניתן להעמיד את משנתנו כדעת ר' יהודה?

ב. "מאן תנא להא דתנו רבנן נתכוון לבייש את הקטן ובייש את הגדול נותן לגדול דמי בושתו של קטן..." – מדוע לא ניתן להעמיד ברייתא זו כדעת ר' שמעון?

תשובה:

א. "מתניתין (בהמשך) קתני המבייש את הסומא חייב ואילו ר' יהודה אומר (בהמשך) סומא אין לו בושת"

ב. "ואי ר' שמעון האמר נתכוון לבייש את זה ובייש את זה פטור מאי טעמא כקטלא מה קטלא עד דמתכוון ליה דכתיב וארב לו וקם עליו עד שיתכוון לו בושת נמי עד דמיכוין ליה דכתיב ושלחה ידה והחזיקה במבושיו עד שיתכוון לו"

שאלה מס' 3

א. "ביישו ישן ומת מהו" – מה הם צדדי ההתלבטות בשאלה זו? (2 תשובות) (פו ע"ב)

ב. מה דין המבייש את הקטן?

תשובה:

א. (1) משום כיסופא הוא והא מית ליה ולית ליה כיסופא או דלמא משום זילותא הוא והא

אוזליה (2) משום כיסופא דידיה הוא והא מיית ליה או דלמא משום בושת משפחה

ב. קטן פעמים יש לו פעמים אין לו הא דמיכלמו ליה ומיכלם הא דמיכלמו ליה ולא מיכלם

שאלה מס' 4

א. "דההוא גברא דתקע ליה לחבריה אתא לקמיה דר' יהודה נשיאה אמר ליה **הא אנא הא ר'**

יוסי הגלילי הב ליה מנה צורי" – מה הם שני הפירושים המובאים בגמרא לפרש את דברי

ר' יהודה נשיאה? (צ ע"ב)

ב. "והכה איש את רעהו באבן או באגרופ" – מה לומד שמעון התימני ומה לומד ר' עקיבא

מהמילה "אגרופ"?

תשובה:

א. "הא אנא דחזיתך והא ר' יוסי הגלילי דאמר מנה צורי זיל הב ליה מנה צורי... ואיבעית

אימא הכי קאמר ליה הא אנא דסבירא לי כרבי יוסי הגלילי דאמר מנה צורי והא סהדי

דמסהדי בך זיל הב ליה מנה צורי"

ב. נחלקו האם צריך גם אומדנא בב"ד [שמעון התימני אומר מה אגרופ מיוחד שמסור

לעדה ולעדים **אף כל שמסור לעדה ולעדים** פרט לשיצתה מתחת יד העדים אמר לו ר"ע...

מה אגרופ מיוחד שהוא מסור לעדים **אף כל שהוא מסור לעדים** פרט לכשיצתה אבן

מתחת ידו של מכה"]

שאלה מס' 5

א. "תני רבה בר בר חנה קמיה דרב: שורי הרגת נטיעותי קצצת. אתה אמרת לי להורגו אתה

אמרת לי לקוצצו. פטור" – (1) מה היה הקושי של רב בהבנת ברייתא זו? (2) לאור כך -

באיזה אופן ביאר רב את הברייתא למסקנה? (צא ע"ב)

ב. (1) מתי מותר לקצוץ אילן מאכל? (2) האם מותר לקוצצו לפני אילן סרק?

תשובה:

א. (1) "א"כ לא שבקת חיי לברייתא כל כמיניה" (2) "א"ל איסמיה א"ל לא) תתרגם

מתניתך בשור העומד להריגה ובאילן העומד לקציצה"

ב. (1) אם היה מעולה בדמים (=דמיו יקרים לבנין יותר משבח פירותיו) נוכן אם אתה במצור

ואינך יודע קרוב למצור אלא הוא, וכן אם היה מזיק לדקל וכדו" (2) אם היה מעולה בדמים (לקורה

יותר מפירות) – כן.

שאלה מס' 6

"שבר את כדי קרע את כסותי חייב: ורמינהי לשמור ולא לאבד לשמור ולא לקרוע לשמור ולא

לחלק לעניים" (צג ע"א)

א. מה הם שני התירוצים שהובאו בגמרא על קושיה זו (התירוץ שנדחה והתירוץ שהתקבל)?

ב. " לשמור ולא לחלק לעניים" - באיזה אופן שומר/גבאי שהופקדו אצלו כספים כן חייב אם פשע ונגנבו, ומדוע?

תשובה:

א. (1) הא דאתי לידיה הא דלא אתי לידיה (2) הא והא דאתא לידיה ולא קשיא הא דאתא לידיה בתורת שמירה הא דאתא לידיה בתורת קריעה
ב. כמו במקרה של "עניי דפומבדיתא - מיקץ קיץ להו [ממון כך וכך לשבת לכל אחד], ולשמור הוא [כי זה ממון שיש לו תובעים]"

שאלות קצרות

1. "מכה אדם ומכה בהמה מה מכה בהמה לתשלומין אף מכה אדם לתשלומין ואם נפשך לומר הרי הוא אומר לא תקחו כופר לנפש רוצח אשר הוא רשע למות..." – מה ניתן להקשות על הלימוד הראשון? (פג ע"ב)

תשובה:

"מאי חזית דילפת ממכה בהמה לילף ממכה אדם" (שנהרג ממש והכא נמי כי כתיב כי יתן מום מום ממש) [אמרי דנין ניזקין מניזקין ואין דנין ניזקין ממייתה אדרבה דנין אדם מאדם ואין דנין אדם מבהמה היינו דקתני אם נפשך לומר]"

2. "אביי אמר אתיא מדתני דבי חזקיה דתנא דבי חזקיה עין תחת עין נפש תחת נפש ולא נפש ועין תחת עין ואי סלקא דעתך ממש זימנין דמשכחת לה עין ונפש תחת עין דבהדי דעויר ליה נפקא ליה נשמתיה" – כיצד הגמרא דחתה לימוד זה? (פד ע"א)

תשובה:

"ומאי קושיא דלמא מימד אמדין ליה אי מצי מקבל עבדין ואי לא מצי מקבל לא עבדין ואי אמדין דמצי מקבל ועבדין ביה ונפק רוחיה אי מיית לימות מי לא תנן גבי מלקות אמדוהו ומת תחת ידו פטור"

3. "תניא ר"א אומר עין תחת עין ממש" – כיצד התבארה דעתו למסקנת הגמרא? (פד ע"א)

תשובה:

"לומר שאין שמין אותו בניזק אלא במזיק" (עינו של מזיק שיימין כמה הוא שוה לימכר עכשיו וכמה הוא יפה בלא עין והיינו ממש דקאמר עינו של מזיק נישומה תחת עינו של ניזק)

4. "נזקי שור בשור ונזקי שור באדם גובין אותו בבבל" - באלו תנאים עבדין בבבל שליחותייהו? (2 תנאים) (פד ע"ב)

תשובה:

"במילתא דשכיחא ואית ביה חסרון כיס"

5. "רבי אומר כויה נאמרה תחילה בן עזאי אומר חבורה נאמרה תחילה" – מה היא הנפקא מינה בין שתי הדעות? (פד ע"ב)
תשובה:
האם אכן "צער שלא במקום נזק משתלם".

6. מה היא טענת הנחבל כנגד הצעת המזיק "מיייתנא לך אסיא רחיקא"? (פה ע"א)
תשובה:
"אסיא רחיקא עינא עורא" (שעתיד לילך לדרכו ואין חושש אם עיור עינו של זה)

7. "שבת הפוחתתו בדמים" – מה הדין? (פה ע"ב - פו ע"א)
תשובה:

לרבה – איבעיא ליה, לאביי – נותן לו שבת גדולה (דמי ידו) ושבת קטנה (כל ימים שיפול למשכב רואין אותו כאילו הוא שומר קישואין), לרבא – אינו נותן לו אלא דמי שבתו שבכל יום ויום (עד שיחזור לקדמותו נותן לו בכל יום כמו שנשכרים פועלים בשוק ולא כשומר קישואין).

8. "ת"ר ביישו ערום חייב ואינו דומה ביישו ערום לביישו לבוש" – באיזה ערום מדובר שחייב (והרי "ערום בר בושת הוא?")? (פו ע"ב)
תשובה:

"מאי ערום דאתא זיקא כרכינהו למאניה ואתא הוא דלינהו טפי וביישיה"

9. מה למד ר' יהודה לעניין סומא מהפסוק "ואלה המצות החקים והמשפטים", וכיצד? (פו ע"א)
תשובה:

סומא פטור מכל מצות האמורות בתורה, כי "כל שישנו במשפטים ישנו במצות וחקים וכל שאינו במשפטים אינו במצות וחקים" [סומא אינו בכלל משפטים/דינים כפי שלמד ר' יהודה לעיל בגמרא]

10. מה אמר רב יוסף בעקבות כך ששמע את הכלל של "גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה"? (פו ע"א)

תשובה: "מאן דאמר לי אין הלכה כרבי יהודה עבדינא יומא טבא לרבנן מ"ט דכי מפקדינא אית לי אגרא טפיי"

11. החובל בבת קטנה של אחרים – למי משלם (למסקנת שיטת רב)? (פו ע"ב)
תשובה:

משלם לה, חוץ משבת דמעשה ידיה עד שעת בגרות דאבוה הוי.

12. "החובל בעבד כנעני של אחרים חייב בכולן רבי יהודה אומר אין לעבדים בושת" – מה הטעם/המקור של ר' יהודה, ומה תגובת חכמים על כך? (פח ע"א)
תשובה:

"אמר קרא כי ינצו אנשים יחדיו איש ואחיו במי שיש לו אחוה יצא עבד שאין לו אחוה. ורבנן אחיו הוא במצות"

13. הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו - מה דינו של הלוקח כאשר מכרן הבן בחיי האב ומת הבן בחיי האב, ומדוע? (פח ע"ב)

תשובה:

ר' יוחנן: לא קנה לוקח, כי קנין פירות (שהיו קניין לאב לפירות) כקנין הגוף דמי, וכי זבין לאו דידיה זבין.

ריש לקיש: כן קנה לוקח, כי קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי, וכי קא זבין דידיה קא זבין.

14. "אימיה דרב שמואל בר אבא מהגרוניא הות נסיבא ליה לר' אבא כתבתניהו לנכסי לרב שמואל בר אבא ברה" – מדוע, למרות שבעלמא קנין פירות לאו כקנין הגוף, הרי שבמקרה זה פסק שמואל שהנכסים של הבעל? (פח ע"ב, רש"י)

תשובה:

משום תקנת אושא – בעל בנכסי אשתו אלממה רבנן לשעבודיה **משום איבה** והוי כלוקח ראשון ("באושא התקינו האשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות")

15. להלכה (לדעת רבא) – טובת הנאה למי, ומדוע? (פט ע"א)

תשובה:

"טובת הנאה לאשה ואין הבעל אוכל פירות מאי טעמא פירא תקינו ליה רבנן פירא דפירא לא תקינו ליה רבנן" [ואב"י אמר: טובת הנאה לאשה היא דאי ס"ד לבעל היא לימרו לה עדים (שהעידו באיש פלוני שגירש את אשתו ונתן כתובתה) מאי אפסדינך אי הות מזבנת לה לטובת הנאה בעל הוה שקיל מינך אמר רב שלמן משום דאיכא רווח ביתא]

16. נכרי שהלוה לישראל על חמצו – מתי מותר בהנאה ומתי אסור? (צ ע"א - רש"י)

תשובה:

אם היה החמץ עומד בבית ישראל (שלא הרהינו אצלו, דמחוסר גוביינא) – חייב ישראל לבערו. אם הרהינו אצל הגוי, שנתנו במשכון ביד נכרי, דלא מחוסר גוביינא – מותר בהנאה לאחר הפסח

17. "סנהדרין שראו אחד שהרג את הנפש" – האם יכולים לדונו וכיצד, לפי ר' טרפון ולפי ר' עקיבא? (צ ע"ב)

תשובה:

"מקצתן נעשו עדים ומקצתן נעשו דיינין דברי רבי טרפון ר' עקיבא אומר כולם עדים הם ואין עד נעשה דין" /// [ובהמשך בנוגע לר' טרפון, אפשרות אחת בגמרא: "כי תניא ההיא כגון שראו בלילה"]

18. יהודה, דן, זבולון, גד, אשר, נפתלי – מי יוצא דופן, ומדוע? (צב ע"א ורש"י)

תשובה:

יהודה. אמנם כולם הוכפלו בשמות בברכת משה, אך יהודה "למילתיה הוא דאיכפל..."

19. מה נדרש מהפסוק "לא תתעב אדומי כי אחיך הוא לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו"? (צב

ע"ב)

תשובה :

"בירא דשתית מיניה לא תשדי ביה קלא"

20. מה למד רבי אבהו מכך שהתורים ובני יונה הוכשרו לגבי מזבח? (צג ע"א)

תשובה : לעולם יהא אדם מן הנרדפין ולא מן הרודפין נשאין לך נרדף בעופות יותר מתורים ובני יונה

והכשירן הכתוב לגבי מזבח]